

AVTONOMIST

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 800 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 1 K.

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj ::

Najnovejše.

Težka vladna in državna kriza.

Zagreb, 26. junija. Iz Beograda po-
ročajo: Vladna kriza, ki je nastala vsled
odklonitve muslimanskih zahtev, v tem
trenotku še ni rešena. Vladni ustavni
načrt je resno ogrožen. Od zemljorad-
nikov in socialnih demokratov vlada ni

dobila še nobenega pozitivnega zagoto-
vila, da jo bodo podpirali in glasovali
za vladni ustavni načrt. Vsi politični
krogi so mnenja, da bo morala vlada
odstopiti.

Protičeve konference z voditelji radikalne stranke.

Zagreb, 26. junija. Iz Beograda jav-
ljajo, da je imel Stojan M. Protič že več
sestankov z uglednimi predstavniki ra-

dikalne stranke, katerim pripisujejo ve-
lik političen pomen.

VZROKI KRIZE.

Zagreb, 26. junija. V parlamentar-
nih krogih živahno razpravljajo o vzro-
kih, ki so doveli vlado oziroma g. Pa-
šiča, do tega, da se je kar čez noč obr-
nil proti zahtevam muslimanov. Ta Pa-
šičev korak tolmačijo na dva načina:
Eni trde, da je dobila vlada iz krogov
pristašev radikalne in demokratske
stranke v Bosni poročila, da niti radi-
kalci niti demokrati ne bodo dobili v
Bosni pri prihodnjih volitvah niti enega
mandata več- ako vlada ugodni pretira-
nim zahtevam muslimanov. Ravno tako
poročila je baje dobila vlada iz Južne
Srbije. Druga verzija pa pravi, da se je
vlada odvrnila od muslimanov iz vna-
jnepolitičnih ozirov, ker noče vzbujati
suma, da s svojo popustljivostjo proti
turškim begom v Južni Srbiji, indirek-
tno podpira turško-nacionalistično
kemalistično gibanje, ki se tudi v Južni
Srbiji že močno širi in gre za tem, da
se obnovi stara turška vladavina tudi v
Evropi in da se Turkom vrne Carigrad.

ZVEZA SREDNJE - EVROPSKIH DR- ŽAV. — NOVA AVSTRIJA.

Dunaj, 26. aprila. Sestanek čelo-
slovaškega vnanjega ministra dr. Be-
neša, vodilnega politika male antante z
ogrskim vnanjim ministrom grofom
Banfiyjem v Marijinih Laznih je imel
popoln uspeh. Sestanek je velike važno-
sti za čehoslovaško industrijo, ker bo ta
dobila zopet ogrski trg, za Ogrsko so
pa važne politične koristi, ker bo Ogr-
ska dosegla zmerno korekturo svojih
mej, zlasti na onem mestu češko-ogrske
meje, kjer je češka meja od Pešte odda-
ljena le kakih 40 kilometrov.

Glede **habsburškega vprašanja** se
je istotako dosegel sporazum, in sicer že
pred začetkom konference, ter se je
ogrska vlada obvezala, da povratka
Habsburžanov na ogrski prestol ne bo
več stavila na dnevni red. To stališče
ogrske vlade v zadevi Habsburžanov
je delo konference znatno olajšalo.

V dobro poučenih političnih krogih
se govori, da sta dogovorila sestanek
v Marijinih Laznih ministra dr. Beneš
in grof Teleki že pred tedni, ko sta bila
istočasno v Parizu, pod vplivom fran-
coske in angleške vlade, ki stremita za
združitvijo vseh podonavskih držav na
federalistični podlagi.

Glede imena nove zveze je izjavil
grof Khuen-Hedervary časnikarjem:
„Nova ureditev srednje-evropskih dr-
žav je nujno potrebna. Ime zveze je po-
stranska stvar, glavno je, da pričnemo
z delom!“

ANGLIJA BO URADNO PRIZNALA SOVJETSKO RUSIJO.

Dunaj, 25. junija. „Daily Telegraph“
javlja, da ima ruski zastopnik Krasin
polnomoč, da razgovarja z Lloydom
Georgeom o oficialnem priznanju sov-
jetske ruske vlade od strani Anglije.

NEZADOVOLJNOST MUSLIMANOV Z VLADO.

Zagreb, 26. junija. Kakor poroča
„Obzor“, je večina parlamentarcev pre-

pričana o tem, da se da današnji centra-
listični ustavi načrt samo še oktroirati.
V muslimanskem klubu je začela nad-
dovati avtonomistična struja, ki dobiva
od dne do dne več pristašev. Iz Bosne
dobiva muslimanski klub vsak dan pis-
mene pozive, naj izstopi iz vlade, ker
vlada do danes še ni izpolnila niti ene
svojih muslimanov danih obljub. Musli-
manski poslanci pa bi izgubili takoj za-
upanje svojih volilcev, če bi popustili le
v eni točki od svojih zahtev.

ZAVEZNIŠKI DOLG AMERIKI.

Dunaj, 25. junija. Dolgovi zavezni-
kov Ameriki znašajo 10 milijard dolar-
jev. V krono preračunan znaša ta dolg
skoro poldrug biljon kron (1 biljon = ti-
soč milijard = tisoč tisoč milijonov.)

JUGOSLOVANSKI IN NEMŠKI PO- SLANCI IZKLUČENI IZ LAŠKEGA PARLAMENTA?

Zagreb, 26. junija. Kakor poroča
„Jutarnji List“, so bili iz rimskega par-
lamenta izključeni jugoslovanski in nem-
ški poslanci. (Ta vest se nanaša oči-
gledno na dejstvo, da niso bili voljeni
jugoslovanski in nemški poslanci v no-
ben parlamentarni odsek. O kaki izklu-
čitvi na podlagi doslej v Jugoslavijo
došlih vesti ne more biti govora.
Opomba uredništva.)

STALIŠČE LLOYDA GEORGESA.

Dunaj, 25. junija. Kakor javljajo an-
gleški listi, si prizadevajo vplivni angle-
ški krogi prav resno, da prisilijo kabi-
net Lloydja Georgesa na odstop.

DNEVNE VESTI.

Zakaj se je sprl Pašič z muslimani?
Na to vprašanje je odgovoril dober po-
znavec beogradskih razmer: „Pošto
vagoni sa hiljadarkama (= s tisočaki)
za begove još nisu stigli (prišli) iz Pa-
riza.“

Central-demokratska „Domovina“
piše: „Albina Prepeluha so (klerikalci)
v to svrhu najeli, da začne izdajati „Av-
tonomista“, Anton Peska pa, da jim od-
pre predalčke „Jugoslavije“. Oba ta dva
moža sta bila lačna denarja in željna ča-
sti. Prepeluha so socialni demokratje
vrgli iz stranke; od same penzije, 800 K
na mesec, tudi ne more živeti tako ba-
ronsko kot živi. Na koncu tega članka
pa poziva centraliste: „Somišljeniki, vr-
zite „Avtonomista“ in „Jugoslavijo“
na gnojišče!“ — Tako pišejo gospodje,
ki s svojim „Jutrom“ in „Domovino“
vred res baronsko žive samo od milosti
„Jadranske banke“ in ki bi se kmalu
lepo zahvalili upravnemu svetu tega
zavoda. Če bi morali živeti tako „ba-
ronsko“ kakor g. Prepeluh. Kar se pa
tiče g. Prepeluha in socialistov, je pa
splošno znano, da je on sam iz svojega
nagiba odložil vse funkcije v socialno-
demokratski stranki.

Ljubljanska kazina. Kakor se go-
vori, se je zlasti g. dr. Žerjav kot član
monopolne uprave zavzemal za to, da
preide kazina v centrademokratske
roke. On namerava baje v kazini prire-
diti skladišče za dvoprocentni ostanek
„soli Jugoslavije“.

Zakon razvoja in naš problem.

Ne mi, ki smo nevedni, ampak
učeni jezikoslovci in zgodovinarji trde,
da so pred davnim časom skoro vsi na-
rodi, ki danes stanujejo po Evropi in
velikem delu Azije, živeli v skupnosti
in so govorili en sam vsem skupni je-
zik. Ta jezik imenujejo „indoevropski
prajezik“. Potem je pa prišla nesreča
nad ljudi. Začeli so se množiti in širiti
in iz svoje stare skupne domovine iz-
seljevati. Kolikor bolj pa so se širili in
kolikor dalje so prišli od svoje prve
skupne domovine v čisto nove klimati-
čne in zemljepisne razmere, toliko bolj
so začeli izpreminjati svoje prvotne na-
vade. Tisti, ki so prišli v bolj tople
kraje so živeli od datelnov in sladkih
banan in od žitnega zrnja in so hodili
okrog napol nagi, oni pa, ki so zabredli
v severne šume, so pekli medvede in
jelene in se zavijali v dolgodelake kože,
ker jih je zeblo. Vsak je našel v svojem
novem kraju vse polno novih stvari, ki
jih prej ni videl, in tem novim predme-
tom je dal vsak po svoje ime, tako da
(n. pr.) tisti, ki je šel na jug, ni vedel, kaj
pomeni beseda „medved“, ker ga nikdar
videl ni, tisti pa, ki je odšel na sever,
ni vedel, kaj pomeni beseda „palma“,
ker to drevo na severu ne raste. Tako
se je ta del človeške družbe razkropil
po svetu in vsak del je začel dobivati
za sebe neko novo barvo in nove last-
nosti, ustvarjal si je svoje mišljenje in
je svoje nove misli začel izražati na
svoj poseben način, deloma s pomočjo
novoustvarjenih, deloma s pomočjo sta-
rih, a na novo prirojenih besed in iz-
razov.

Tako se je zgodilo v davnih časih.
Tudi v svetem pismu stare zaveze stoji
zapisano nekaj o babilonskem stolpu
in o babilonski zmešnjavi in da je Bog
ljudem „jezik“ zmešal, toda to brzokone
ne bo res, kajti kdor to verjame, ta je
„klerikalec“ in kar „klerikalec“ pravi
ni nikdar res. Kar je pametnih ljudi,
verjamejo, da je 2krat 2 samo 3 in ne 4,
kajti da je 2krat 2 štiri, to trde tudi „kle-
rikalci“ in „rdeči jezuitje“ in „prevratni
elementi“ in zato to prav gotovo ni
res!

A vrnimo se k stvari. Znanost nam
pravi, da so se iz enega enotnega azijs-
skega plemena razvili Indi, Romani,
Germani in Slovani. Prvotni narod se
je torej cepil. Ker pa takrat še ni živel
dr. France Itešič, ki bi bil ljudi opozoril
na veliko nevarnost, ki jim preti vsled
„razcepa“, se je razcep vršil dalje:
Germani so se razdelili na nebroj
manjših narodov, od katerih si je ustva-
ril vsak svoj jezik, Romani so se ravn-
tako razcepili in Slovani ravno tako:
na Ruse, na Poljake, na Čehe (severne
Slovane) in na južne Slovence, h katerim
prištevajo učenjaki Srbe, Bolgare, Hr-
vate in Slovence. Vse to je rezultat de-
litve.

Prav verjetno je, da je bila tista
veja Slovanov, ki je ubrala pred dav-
nim časom pot na Balkan, enotna, da
je imela iste običaje, govorila isti jezik,
in malikovala pred istimi bogovi, da je
torej tvorila po naših današnjih pojmih
en sam enoten narod.

To slovansko vejo je pa doletela
ista usoda, kakor ostale popotnike in
romarje po Evropi: začeli so se cepiti
in sicer na dvojen način. Najprej so se
začeli ločevati vsled novega podnebja,
novih zemljepisnih in prirodopisnih raz-
mer in bogve iz katerih vzrokov še
od svojih severnih bratov in so si ustva-
rili svoje nove navade, nov način živ-
ljenja, novo mišljenje, nove besede in
nov jezik. Postali so skupina južnih Slo-
vanov. Druga cepitev se je mogoče vr-
šila deloma istočasno s prvo: En del
južnoslovanske skupine je prekoračil
balkansko gorovje in naletel tam na to-
ple in rodovitne kraje; drugi del je že
ostal ob Donavi, tretjega je pa zanesla

nesreča daleč na sever v visoko alpsko
gorovje. Vsak od teh delov se je raz-
vijal (kakor so se razvijali zgoraj ome-
njene velike veje Azijcev ali Indoger-
manov) pod vplivom podnebja, zemlje-
pisne lege novega kraja itd. zopet po
svoje in tako je tekem let dobil tudi
vsak od teh delov svoje ime: Severni
del je dobil ime Slovinci, srednji del
Srbi oziroma Hrvati, južni del pa Bol-
gari. Ko pa se je pojavil še vpliv zgo-
dovinskih činjenic (tuje gospodstvo, so-
sedna kultura itd.), se je „razcep“ še
nadaljeval in se nadaljuje še danes in
se bo nadaljeval, dokler bo narava
ostala narava in se razvijala po zako-
nih, ki jih slabotni človek ne more iz-
premeniti, ampak jih lahko samo spo-
zna in konstatira in se jim pokori.

Ta naravni zakon, ki smo ga po-
skusili ravnokar opisati na kolikor mo-
goče lahek in razumljiv način, imenu-
jemo **diferencira** in cepi, in ž njo vred
kovanja. Narava se ne **uniformira**, am-
pak se **diferencira** in cepi, in ž njo vred
vse, kar v njej in ž njo živi. Vsak tak
diferenciran ali „odcepljen“ del pa za-
hteva svoje **lastno življenje** in svoj **po-
seben razvoj**, ali politično govoreno:
vsak tak del zahteva svojo avtonomijo.

S tega vidika je treba presoati tu-
di naš sedanji glavni politični problem:
Ali smo Srbi, Hrvati in Slovenci itd. **en
sam narod ali ne?** Ali boljše rečeno:
Ali smo še en sam narod ali ne? Ne-
kdaj smo po vsi verjetnosti **to bili** —
ali smo še danes? Ali tvorimo mi iz-
jemo od naravnih zakonov ali ne?

V povodnih raznih političnih gesel,
na katerih podlagi zidamo svojo novo
državo, slišimo največkrat besedo o
„troimenem narodu“. Kaj je to? Ali
ima ta pojem kak pomen? Ena je ena
in tri je tri. Če smo še en narod, ni tre-
ba govoriti o **troimenstvu**, če smo pa
trije, potem nima smisla govoriti o
enem narodu. To je vendar jasno. Zato
tukaj nekaj ne gre prav vkup.

Odkar so nas začela prometna
sredstva zblíževati, smo se začeli po-
tom znanstvenih raziskav spoznavati
in spoznali smo se toliko, da se danes
zavedamo svojega skupnega pokolenja.
Mi se zavedamo, da smo pognali iz ene-
ga debla, da torej pripadamo eni ve-
liki rodbini, in naše obnašanje napram
tej veliki rodbini je prilično tako, ka-
koršno je obnašanje posameznika na-
pram njegovi ožji rodbini. **Posameznika
veže z rodbino čut solidarnosti, ne pa
zavest identitete**. Jaz vem, da ljubim
svojo mater, da ji bom pomagal itd.,
vem pa tudi, da mati ni to, kar sem jaz,
ker vendar nisem sam svoja lastna
mati! In brat moj je moj brat in ne jaz!
Kakor hitro pa čutim in se zavedam
svoje osebnosti, hočem živeti tej oseb-
nosti **primerno samostojno življenje**, ki
ne izključuje **solidarnosti z bratom**, ki
pa živi za sebe zopet njegovo lastno
samostojno življenje!

**Takšno je razmerje med Slovenci,
Hrvati, Srbi in Bolgari v velikem.** Pre-
ko tega dejstva ne pomagajo nobene
politične želje. Do teh dejstev je prišlo
vsled **naravnih bioloških zakonov**, ne
vsled politike tega ali onega kralja ali
cesarja.

Če bi mi hoteli iti po poti nazaj, po
kateri smo prišli do razcepa, zopet do
ujedinjenja (v polnem obsegu besede,
ne samo do „političnega ujedinjenja“,
kar je nekaj čisto drugega), bi nam mo-
rala pokazati narava pot, namreč tako
pot, da bi veje zopet zrastle v deblo in
iz debela bi pognale korenine v zrak!
Tega naravnega čudeža pa do danes še
ni nikjer!

Če bi se dalo na umeten način uje-
dinjevati, kar je razdružil naravni raz-
voj, potem bi morali mi z logično do-
slednostjo zahtevati ne samo „ujedinje-
nje“ južnih Slovanov, ampak bi morali

zahtevati tudi zopetno spojitve južnih Slovanov s severnimi, potem spojitve Slovanov z Nemci in Francozi v Arijece tid. Tega pa menda nihče ne bo zahteval. Če pa se to zdi komu nemogoče, moramo pa vprašati: Kje je meja, do katere je spojitve mogoča in dokleje ne? Nihče je ne ve! To pa zato ne, ker je — ni!

Čisto nekaj drugega pa je politično ujedinjenje iz enega debla vzrastlih vej v eno državno skupnost. Ta je mogoča in proti temu nihče ne nastopa. To, proti čemur se borimo, je pa to, da mora imeti tudi v državni skupnosti

vsak potom naravnega razvoja nastali in iz enega skupnega debla vzrastli del svoje razvojne možnosti. Drevo, ki obstoji iz korenin, debla in vej, uspeva le takrat, če se korenine razvijajo po svoje, debla po svoje, veje pa zopet po svoje. Drugače drevo zamre. Tako je tudi z državo. Jugoslovanska država bo zdrava in močna samo tedaj, če se bo razvijala po naravnih bioloških zakonih, da bo živila srbska korenina po svoje, hrvaška debla po svoje in slovenska in bolgarska veja po svoje, kakor to zahtevajo razvojni zakoni za vsak del.

misti. Naj se ljudstvo v avtonomnih pokrajinah vlada samo po načelih demokracije in socialne pravičnosti!

Naša pot je prava. Vsak nov dan nam prinaša za to nešteto novih dokazov ter nas potrja v veri, da je avtono-

mistično načelo pri ureditvi naše nove države edin rešilni lek narodnega edinstva.

Centralizem pa je nasilje, ker pomenja obenem tudi hegemonijo srbskega plemena nad Hrvati in Slovenci.

„Živeli Kranjci — živeli Štajerci!“

Ko te vrstice pišemo, je odločitev brzkone že padla. Vladna večina, sestavljena iz „demokratov“ brez demokracije in radikalcev brez radikalizma, in podpirana od različnih kupljenih turških begov in zapeljanih samostojnih slovenskih kmetov je v svoji državotvorni pameti enotno Slovenijo razdelila na dve „oblasti“, na Kranjce in na Štajerce.

Na ta način naj bi se zabrisalo in izbrisalo slovensko ime iz zgodovine. Ostalo naj bi ohranjeno le še v skupnem državnem imenu „Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev“, toda tudi tam le še nekaj časa, dokler ne pride veliki dan, ko bo padlo tudi sedanje državno ime, ki se pa ne bo glasilo Jugoslavija, ampak nekam drugače.

Velika državniška modrost naših centralistov se vidi najbolj iz tega, da so zopet ustvarili „Štajerce“. To je zgodovinsko ime za starofeudalno tvorbo, ki izvira iz časov, ko je ljudstvo brez razlike na versko, narodno ali katerokoli drugo diferenciacijo upogibalo kolena samo pred svojim deželnim knezom. Ta zgodovinska tvorba je razpadla idejno že takrat, ko so se Slovenci začeli zavedati svojega slovenstva in se ločevati od svojih nemških sodeželanov, stvarno pa leta 1918. ob polomu Avstrije. Dvomljivo pa je, če se je ravnokar omenjeni idejni razpad izvršil v srcih in v zavesti velike večine slovensko-štajerske ljudske mase, kajti mnogo znakov govori za to, da se je ta razpad izvršil le v umstvenosti tenke inteligenčne plasti, ki mase ni nikdar obvladovala, ker ji je ostala tuja. V srcih mase žive „Štajerci“ še prav krepko dalje in od tega spomina do spomina na nekdanje sožitje z nemškimi brati nad Gradcem ni posebno daleč! Te lepe zgodovinske spomine v srcih „Štajercev“ so obudili tisti naši centralisti k novemu življenju, ki neprestano vpijejo, „da je treba uničiti vse zgodovinske meje, vse plemenske razlike, vse verske raje in sploh ves tok razvoja napeljati v popolnoma drugo smer!“

Tudi s „Kranjci“ ni stvar nič drugačna. Kranjska dežela je sicer versko in narodnostno enotna, toda v zadnjem času se je „kranjstvo“ le že precej utopilo v višji enoti slovenstva. Danes pa vzbujajo naši državotvorni elementi — ne, „element“ je časten naslov le za prevratneže — torej recimo i naši državotvorni starokopitarji v masi zopet lepe spomine na one dni, ko so si klicali ljudje preko Save: „Kranjc je prvi za bikom“ — „Štajerc je pa bik“ in kar je podobnih pripomočkov za utrjevanje enotne narodne zavesti in za okrepitev narodnega edinstva!

Centraldemokratsko državotvorno logiko naj obrača človek na levo ali na desno, vedno najde golo nedoslednost. V konstituenti glasujejo za državno ime: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, s čemur priznavajo, da Slovenci žive. Potem pa zopet glasujejo proti enotni Sloveniji, s čemur Slovencev kot socialne enote zopet ne priznavajo! Danes negirajo zgodovinske meje, jutri jih pa sami obnavljajo in ustvarjajo zopet „Kranjce“ in „Štajerce“ — kdo naj se sedaj spozna, kaj ta gospoda pravzaprav hoče? Najbrže se oni sami ne spoznajo več in zanje bi bila jako primerna šaljiva figura bedastega debelega Dunajčana, ki so ga slikali v socialističnem dunajskem šaljivem listu „Glühlichter“ pod stalnim naslovom: „I kenn' mi net aus!“ — Jaz se več ne spoznam!“

Naravnost ogromne koristi za naš narod in za vso državo bo pa gojitev historičnega provincializma za naše brate na Koroškem. Ti bodo rekli: „Če smete biti vi Kranjci in Štajerci, zakaj ne bi smeli biti mi Korošci?“ In zakaj ne bi smeli biti Primorci to, kar so bili: Goričani, Istrani, Primorci itd.? Kaj naj počno oni s „prokletimi Kranjci“? Oni so in ostanejo to, kar so in kar so bili! Zakaj bi bili še „Slovenci“? Ali pa celo „Jugoslavlani“! Le nazaj v planinski raj historičnih mej, imen in spominov!

Kranjsko-štajerski pesnik Prešeren je zapel: „Kako strašna slepota je človeka!“

Veliko-britanska kolonijalna konferenca v Londonu.

Pretekli teden so se sestali v Londonu zastopniki vseh velikih angleških kolonij na važna posvetovanja o notranji ureditvi velike svetovne angleške države in o glavnih vnanjepolitičnih vprašanjih, ki se tičejo svetovne javnosti.

Prvo kolonijalno konferenco je sklical l. 1887. tedanj angleški ministrski predsednik lord Salisbury. Takratna je angleška vlada nameravala kolonije, ki

uživajo veliko samostojnost in so pravzaprav z ozirom na svojo notranjo organizacijo skoro popolnoma samostojne države, pritegniti nekoliko tesneje na evropsko Anglijo, toda zastopniki kolonij so se temu načrtu uprli in zato prva kolonijalna konferenca ni imela nobenega uspeha. Druga kolonijalna konferenca se je šela l. 1894. na prizadevanje Kanade. Spomladi l. 1897. pa je postala „kolonijalna konferenca“, ki so jo prej

Ali so Jugoslavlani en narod ali štirje narodi, to je z n a n s t v e n o (podčrtal jaz) vprašanje in se ne more rešiti politično. Dejstvo pa je, da so si Jugoslavlani sorodni po krvi in jeziku; vendar je zgodovinska usoda določila posameznim delom ločen razvoj, kjer ima vsak del svojo literaturo, svoje posebne kulturne prilike, šege in tradicije. Ako upoštevamo ta dejstva, moremo edino uspešno rešiti slovensko in jugoslovansko vprašanje s politično združitvijo, kjer pa uživa vsak del avtonomijo (podčrtal jaz) v vseh rečeh, ki niso po svoji naravi skupne vsem, da se mu ne bo treba bati nobenega centralističnega zatiranja ali pritiska drugih delov, pri čemer se prepusti bodoče tesnejše združenje naravnemu svobodnemu razvoju.

V svojem bistvu je bilo pojmovanje čičaške izjave pravilno. Doslej imamo tri skupine (Srbe, Hrvate in Slovence) v Jugoslaviji, za katere velja seveda isto naziranje kakor za vse štiri. Na zunaj državopravno smo in moramo nastopati enotno; v notranjem, kulturno pa smo narod, ki šele nastaja; zato je treba še tem bolj odklanjati strogo centralistično ustavo, kakor jo je odločno odklanjala čičaška izjava, ker po nje-

Pametna beseda. — Proti nadvladi. — Za sporazum. — „Velika Srbija“ nevaren poizkus.

Jovan Banjanin (Srb) polemizira v „Slob. Tribuni“ z listom „Srpska Riječ“, glasnikom srbske radikalne stranke zaradi nekega članka, v katerem se izvaža, da je Jugoslavija „neprirodna zajednica“. V članku se pravi, da naj se Hrvati in Slovenci odvoje iz Jugoslavije in da je edino pametno ustvariti „Veliko Srbijo“, pod katere interesno sfero spadajo: Slavonija, Srem, Banat, Bačka, Bosna in Hercegovina, južna Dalmacija, del severne Dalmacije (okoli Knina) in vsa Srbija in Črna gora. Hrvatom in Slovincem pravi omenjeno radikalno glasilo, da brez njih (Srbov) ne morejo živeti samostojno ter naj, če se že nočejo podvreči srbski hegemoniji, postanejo plen Nemcev, Lahov in Madjarov.

Na to bučalost odgovarja srbski politik Jovan Banjanin takole:

Ta gospoda pozablja, da so meje države in njen teritorialni obseg bile odločene na mirovni konferenci v Parizu. Oni ne mislijo na to, da bi ves naš nacionalni problem neodvratno znova prišel pred evropski forum, ako bi se pokazalo, da je današnja rešitev zgrešena in nemogoča. A kje bi bil tedaj konec? Zaman bi bila potem trditve „Srpske Riječi“, da ni sile, ki bi se mogla temu zoperstaviti.“

Jugoslavija ni stvorjena samo radi našega ujedinjenja, temveč tudi za to, ker njen današnji sestav odgovarja eni koncepciji zapadne Evrope o ureditvi srednje Evrope in Balkana! Ako bi ta koncepcija padla, bo Evropa počakala drugo, ki bi odgovarjala njenim interesom in njeni zahtevi po miru. Ona bi napravila naše nove meje. Ako bi se odločila za samostojno hrvatsko državo, bi ona gotovo hotela imeti tak državni organizem, ki bi bil kolikor toliko tudi sposoben neodvisnega življenja. Toda mnogo verjetneje, skoro sigurno je, da bi se Evropa odločila za restavracijo dežel ogrske krone ali morda celo Avstro-ogrške, za katero streme v kakršni formi ži itak mnogi faktorji na zapadu.

Nedogledne so posledice, ki bi nastale. Nesumljivo je, da bi se najprej oglasila z zahtevo po reviziji mej Italija s svojim londonskim paktom in Romunija s svojim dogovorom glede Banata. Obnovljena in rehabilitirana Ogrska bi se težko odrekla Vojvodini, kjer

je Srbov komaj ena četrtina prebivalstva; našla bi gotovo podpornike teh svojih pretenzij. Kdo garantira, da bi tedaj ne bilo na novo stavljeno na dnevni red i črnogorsko vprašanje? Pa makedonsko? Ako se začne le eno vprašanje, tedaj mora to neodvratno izvati tudi vsa druga. Zato je brezprimerna zločinska lahkomišelnost, če fanatiki ali špekulanti s fanatizmom prepričujejo svet, da naš narodni problem ni definitivno rešen s to državo.

„Mi Srbi moremo brez vas, ali morete vi brez nas?“ — vprašuje „Srpska Riječ“. Že vprašanje samo pokazuje, da list ne pojmuje našega narodnega vprašanja.

Srbi in Hrvati so tako prepleteni in medsebojno zvezani, da eni brez drugih ničesar ne morejo; hudobno je vprašanje, kdo koga bolj potrebuje. „Srpska Riječ“ prav dobro ve, da živi dosti Hrvatov tudi izven onih „štirih županij“, v sami „interesni sferi Velike Srbije“. Ali bi po njenem receptu bilo rešeno celo hrvatsko vprašanje? Ali bi vse to mirno gledali Hrvati v Bosni, Dalmaciji in Slavoniji? Ali ne bi bile one „štiri županije“, za slučaj da bi bile samostojna država, gnezdo večnih nemirov, nezadovoljstva in pretresov v sami „interesni sferi Velike Srbije“? No, „Srpska Riječ“ je prepričana, da bi Hrvatje, ako se odvoje, postali plen grabežljivih Nemcev, Lahov in Madjarov. To bi vse kakor bila nesreča za Hrvate, toda tudi stalna opasnost za „interesno sfero Velike Srbije“. Njena gospodarska neodvisnost bi bila prekarna, a njen notranji mir in državna sigurnost še bolj ogrožena.“

Te besede, na naslov srbskih šovinistov so toliko več vredne, ker jih je napisal odlični Srb. Vedno so nam grozili: češ, ako vam ni všeč biti pri nas, ločite se, mi bomo napravili „Veliko Srbijo“, Vas, Hrvate in Slovence, pa bodo pograbili Nemci, Lahi in Madjari. Takšne besede so nam donele na ušesa ne le iz srbskega časopisja, temveč tudi iz ministrskih ust (spominjamo samo na Vesniča). Zato smo mi za popolno enakopravnost vseh treh plemen, zato smo za sporazum, zato smo proti hegemoniji s te ali one strani, zato smo avtono-

začelo uveljavljati komunistično krilo, ki se je končno ustanovilo kot posebna stranka, je bil oslavljen položaj socialistične opozicije. Pri volitvah v konstituentno je zmagalo politično kruhorstvo, kar se je pokazalo jasno pri ustavnem vprašanju.

Ne govorim obširneje o stališču, ki so ga imeli „stari“ glede suverenosti konstituante, ko so kot načelni republikanci prisegli prej nego načelni monarhisti à la Protič, ki doslej sploh ni prisegel. Razumem to, da se mora realna politika dostikrat udajati sili. Vedno in povsod zavračam romantično, besedno revolucionarnost, zato pa tudi ne moremo in ne smemo markirati nikakšnega političnega demokratizma nasproti onim, ki so ga ob danih razmerah dejansko pokazali v večji in doslednejši meri.

Kakor se je razvijala naša narodna revolucija, je bilo pričakovati, da bo ustava naše države slonela na krfski deklaraciji, ki sta jo kot oficijelni južno-slovanski program podpisala Pašič in dr. Trumbič. Krfska deklaracija je vsebovala sporazum; zakaj ona je zahtevala, da se sprejme ustava s kvalificirano, t. j. ne z navadno večino. Na drugi strani je pa krfska deklaracija zagovar-

jala enotno kraljevino s Karadjordjevičijem poleg samoupravnih edinic, ki se naj bi ustvarile po prirodnih, socialnih in gospodarskih prilikah.

Krfsko deklaracijo je pobijalo „Slovensko republikansko udruženje“ v Chicagu, ki ga je vodil Ebin Kristan. Nasprotovali so ji z republikanskega stališča in zagovarjali suverenost konstituante. Amerikanski Slovenci-socialisti so zavračali način, kako hočejo zediniti južne Slovence: V smislu anekdotično se nesrbski deli kratko in malo pridružijo srbski kraljevini, dočim bi moral narod sam dobiti priliko, da svobodno izrazi svojo voljo. Jugoslavlani so bili in so še vedno Srbi, Hrvati in Slovenci (v resnici tudi Bolgari, ki jih je krfska deklaracija prezrla) s svojimi posebnostmi, ki se jih zavedajo, in zato ne bi smeli biti noben del majoriziran od drugega; zakaj kjer se zahteva posebnost, mora biti tudi priznana, a vsaka skupnost mora biti plod svobodnega sporazuma.

Slovenski socialisti v Ameriki so nasproti krfski deklaraciji sprejeli dne 11. in 12. avgusta 1917. leta v Chicagu t. zv. čičaško izjavo, ki je zahtevala jugoslovansko federativno republiko s sledečim utemeljevanjem:

LISTEK.

Nekaj politične zgodovine.

II.

Ob preobratu se je videlo, da socialistični „mladi“ niso bili homogeni, oziroma niso mogli vzdržati v enotni opoziciji; zakaj njih del se je začel udajati komunizmu in opuščati smernice „Demokracije“. Socializem je sicer v svojem bistvu komunističen; toda vprašanje je, s kakšnimi političnimi sredstvi ga dosežemo in kolika mora biti skupnost, da je še človeški družbi v prid. V tem ni bilo soglasja med „mladini“ in to je omogočevalo „starim“ politično življenje. „Mladi“ so morali načelno pobijati komunizem po sedanjem ruskem vzorcu in so s tem nehoté utrjevali položaj „starim“. Tudi ministerijalizem se zagovarjal kot taktično sredstvo v dobri veri, da morajo ob splošnem kaosu in desorientaciji, kakor je bila zavladala ob preobratu, pomagati h konsolidaciji narodne države. Vse to je prihajalo v prid „starim“, a „mladi“ so morali z zatajevanjem samega sebe opazovati tudi o se b n o izkoriščanje svoje načelnosti; zakaj v tistem hipu, ko se je

sklicevali le od časa do časa, stalna državna ustanova in to pred vsem na zahtevo tedanjega ministra za kolonije Chamberlaina, ki je nameraval vsa angleškemu imperiju pripadajoča ozemlja tesno spojiti v **enotni carinski uniji**. Do carinske unije sicer ni prišlo, ker so se kolonije tej zahtevi uprle, pač pa je postala inštitucija kolonijalne konference stalna, ker so kolonije zlasti med vojsko z Buri toliko pridobile na svoji samostalnosti in notranji neodvisnosti, da brez njihovega sodelovanja in odobrenja danes ni več mogoča nobena večja sprememba v notranjem ustroju ali pa v zunanji politiki angleške države. To se je posebno jasno pokazalo med svetovno vojno in ob sklepu pariškega miru, ki ga ni podpisal samo zastopnik angleške vlade v imenu angleškega kralja, ampak so ga podpisali tudi zastopniki angleških kolonij Kanade, Avstralske Zveze, Južnoafrikanke Unije, Nove Zelandije in Indije!

To je vrlo zanimiva činjenica tudi za naše razmere. Kljub temu, da imajo angleške kolonije tako samostojnost, da mora biti celo na mednarodnih listinah, ki se tičejo celokupne angleške države, tudi njihov podpis, angleški imperij še ni razpadel, ampak nasprotno: ravno zaradi svobode, ki jo uživajo posamezni deli države, je država močna in silna.

Pri nas pa trde bojazljivci, da bo država takoj konec, če dobi n. pr. Slovenija svojo avtonomijo! Po mnenju naših centralistov morajo biti angleški državni sami klerikalci in prevratni elementi.

Kolonijalna konferenca v Londonu se bo bavila v prvi vrsti z notranjepolitičnimi vprašanji, ki se tičejo medsebojnega razmerja med kolonijami in med matico Anglijo. To je važna ugotovitev, ki nam dokazuje, da se da razmerje

med centralno oblastjo in med avtonomnimi oblastmi od časa do časa po potrebi sporazumno izpreminjati. Kar se pa tiče vnanjepolitičnih vprašanj, v katerih bo razpravljala konferenca, so najvažnejša sledeča:

1. Razmerje Anglije in njenih kolonij do Japonske. V poštev prihajajo tu zlasti Kanada, Nova Zelandija in Avstralija, ki jih rastoča moč Japonske navdaja z vedno večjim strahom.

2. Vprašanje Mate Avije in s tem vprašanjem v tesni zvezi stoječi muslimanski problem, ki se tiče tudi Egipta in Indije.

3. Vprašanje Gornje Slezije, ki je za Anglijo važno kot kompenzacijski objekt za Francoze, ako ti popuste v Mali Aziji.

Najvažnejše je pa vprašanje bodočih zvez, katere naj Anglija sklene. Na dnevnem redu stojita danes dve zvezi: Obnovitev zveze z Japonsko in sklepanje zveze z Ameriko. Doslej kažejo Angleži obema prijazno lice in mogoče je, da bodo poskušali med obema silama posredovati. Tik pred otvoritvijo kolonijalne konference se je mudil v Londonu japonski prestolonaslednik, ki so ga sprejeli z velikimi častmi, toda ameriški poslanik v Londonu Harvey ne uživa nič manjših simpatij in v katedrali sv. Pavla v Londonu so postavili Washingtonov kip.

Enega problema pa poročila listov ne omenjajo in to je **ruski problem**. Niti najmanjšega dvoma ne more biti o tem, da bodo v Londonu govorili tudi o Rusiji in sicer jako mnogo. Rusija danes vstaja in se popravlja od težkih udarcev, ki jih je zadala revolucija. Ozdravljena Rusija se pa ne bo obdala s kitajskim zidom, ampak bo hotela igrati tisto vlogo v svetu, ki ji gre po njeni moči. Premoč bo pa tam, kamor se bo nagnila svobodna Rusija.

AVTONOMISTIČNI PREGLED.

Narodni socialisti so se tudi izjavili za **enotno in nedeljivo Slovenijo**, t. j. za avtonomijo Slovenije. Vsa tako lahko sklepamo iz govora g. poslanca Brandtnerja, ki se je v priliki debate o členu 95. vladnega ustavnega načrta, v katerem se predvideva razdelitev Slovenije na dve oblasti, na Kranjsko in Štajersko, izjavil odločno proti temu, da bi posamezne oblasti ne smele imeti več kakor 700.000 prebivalcev, vsled česar bi se morala Slovenija deliti. Poslanec Brandtner je nastopil proti tej nameri iz sledečih vzrokov:

1. vsled pomanjkanja dobrih, izvežbanih uradnikov; 2. vsled tega, ker bodo oblasti, katerih bo v naši državi najmanj 19, gotovo pa okrog 30 (ker je ustavni odbor sprejel predlog, da naj bo število prebivalstva oblasti najmanj 500 tisoč), stale ogromne finančne žrtve; 3. je proti maksimalnemu številu pod 700.000, ker bi bila v tem slučaju Slovenija razdeljena. Govornik je proti delitvi Slovenije iz nacionalnih razlogov. Avstrija nas ni razdelila samo v Srbe, Hrvat in Slovence, marveč je tudi gojila lokalni patrijotizem. Bili smo Kranjci,

nem mnenju ni to drugega nego a n e k s i j a, a ustanoviti bi bilo treba popolnoma novo tvorbo, v katero vstopijo vsi deli po svoji svobodni volji, to je p o s p o r a z u m u.

Kakor ob boju za Jugoslavijo, tako se zopet ob njeni ustavi pojavlja isto: slovenski socializem je v zagati. „Naprej“ je n. pr. zoper kranjstvo in štajerstvo, a ob enem zoper ostentativno podurjanje slovenstva, hrvaštva in srbstva. Če bi bila ustava plod sporazuma, da bi jo sprejeli z dve tretjinsko večino, kakor to zahteva tudi krfski pakt, potem ne bi bilo ne kranjstva, ne štajerstva, a tudi ne ostentativnega slovenstva, ki se poraja kot odpor proti centralistični ustavi, ker je aneksija. Kdor neče ne kranjstva in štajerstva, a tudi ne ostentativnega slovenstva, ta mora biti za politično demokracijo, ki ne anektira in ne oktroira: chicaška izjava daje smernice. Mislim, da ne moremo zahtevati slovenske, hrvaške in srbske države v zgodovinskem smislu (Slovinci je sploh nismo imeli), a na drugi strani ni mogoče brez nasilja zabrisati vseh kulturno-gospodarskih razlik in posebnosti. Po centralistični ustavi pa ni izključeno, da je v vladi zastopano samo eno pleme (srbsko).

Narodne države so v interesu socializma, ker izločujejo narodni boj v notranjosti in olajšujejo proletarcu socialni boj. Ako pa se po centralistični ustavi daje možnost verske in plemenske hegemonije, potem se tudi v narodni državi ljudstvo odvrta od gospodarsko-socialnih bojev, ker nastopajo verska in plemenska nasprotstva, ki napolnjujejo vso javnost. Zato tudi ni vseeno za proletarijat, kako je narodna država urejena v notranjosti, ker to ni „samo“ boj za prazne besede.

Pri vprašanju ustave bi se moral slovenski proletarijat postaviti na stališče sporazuma, da se izloči možnost verske in plemenske hegemonije. To se more doseči z avtonomijo po pokrajinah, da se centralna zakonodaja in uprava razbremenita in se državna oblast razdeli enakomerno med vse državljanke. Ustroj pokrajin ne bi smel trgati nasilno vse preteklosti, a na drugi strani tudi ne bi bilo treba delati nezavzetnih barikad pred neznanostjo.

Vsaka stranka se mora razvijati iz sebe, to je iz svojih načel, sicer nima življenske upravičenosti. Svojih načel ne sme zatajevati tudi takrat ne, ako njih uresničitev v danem trenutku morebiti koristi drugim strankam. Ina-li

Beogradu. „Kmetovalec“ dokazuje, da ta naredba nikakor ni umestna, ker je poslovanje po naredbi preveč dolgotrajno in ker slovenski kmetje lahko dobe kredita pri domačih posojilnicah mnogo ceneje. Tudi ni umestno, pravi, da naredba vali dejo na župane, kajti potrebna je pomoč občine le v Srbiji, koder ne vedo, kaj je dobro urejena zemljiška knjiga. „Kmetovalec“ je tedaj za avtonomijo Slovenije List je prišel med „odmetnike“.

Boječi so še Slovenski Samostojni Kmetje in se ne upajo prav z barvo na dan. To velja namreč v njihovem parlamentarnem zastopstvu, v katerem je nastopil razdor ravno zaradi vprašanja enotne in nedeljive Slovenije. Klub Samostojnih kmetov je proti razdelitvi Slovenije, izvzemši posl. Drogenika in posl. dr. Vošnjaka, ki pa že tudi nagiba nekoliko na avtonomistično stran, kar je dokazal s tem, da je v konstituenti predlagal, naj se zviša število prebivalcev ene oblasti od 700 na 900 tisoč. Vlada tega predloga ni sprejela in prav lahko je mogoče, da je dr. Vošnjak stavljal svoj predlog le v agitacijske svrhe, dobro vedoč, da ga vlada ne bo sprejela. Če bi bil dr. Vošnjak mislil s svojim predlogom resno, bi izvajal danes potrebne posledice in bi s svojimi pristaji prešel v opozicijo, ako že noče zapustiti konstituente. Tako pa lepo mirno podpira vlado še nadalje in pričakuje za to uslugo bržkone kako protiuslugo za svojo osebo, čeprav pri tem trpi celokupni interes Slovenije. Samostojni

kmetje pa hvala bogu ne mislijo vsi kakor dr. Vošnjak, ampak v mnogih občinah glasujejo občinski odborniki, ki so bili izvoljeni na listi samostojnih kmetov, prav odločno za enotno in nedeljivo Slovenijo.

Regionalizem na Francoskem pravzaprav tudi ni nič drugega kakor je pri nas avtonomistično gibanje. Francoske pokrajine, ki so živele nad 100 let tesno združene pod centralistično upravo, so se začele gibati in kažejo tendenco po osamostvojitvi in odcepitvi od Pariza. Živeti hoče svoje življenje tudi Provansa in Vandeja in Bretonska. Kako daleč je to gibanje že napredovalo, se vidi najbolj jasno iz razprav, ki jih vodijo resni ljudje, in ki grejo za tem, da se že danes diskutira o tem, kako naj se razdele pariški muzeji, knjižnice itd. na posamezne pokrajine. Torej ravno nasprotno kakor pri nas: pri nas vlačijo vse v centralo, Francozje se pa pripravljajo na to, kako bodo vozili iz centrale...

Avtonomistični pokret v češkoslovaški republiki se ne omejuje le na Slovaško in na Zakarpatsko Rusijo, ampak se je začel širiti tudi na Moravskem. Moravani zahtevajo, naj se cela država sploh več ne imenuje „češkoslovenska republika“, ampak Velika Morava. S sedanjo razdelitvijo češke države na centralistična okrožja ni nihče več zadovoljen, ampak vsak hoče biti v svoji hiši svoj gospod.

Rezultat občinskih volitev v Sloveniji.

Najnovejša številka „Naših Zapiskov“ prinaša izčrpano statistično gradivo o zadnjih občinskih volitvah v Slo-

veniji. Rezultat teh volitev je jasno razviden iz nastopne tabele:

Politična stranka	Absolutno večino	Polovico mandatov	Relativno večino	V manjšini	Brez zastopstva
Slov. ljud. stranka	528	59	41	171	33
Samost. kmet. str.	105	29	13	270	415
Jug. soc.-dem. str.	28	14	12	111	667
Komunist. stranka	4	—	5	21	802
Jugoslov. dem. str.	5	2	6	51	768
Nar.-socij. stranka	1	—	—	32	799
Neopredeljeni . . .	14	5	5	57	757

Iz teh suhih števil vsakdo lahko posname kako se politično orientira večina slovenskega ljudstva, ki se ne bo

dalo pohoditi od malih in duševno ubogih diktatorčkov!

Dnevne vesti.

Dokument časa. Poštni uradnik z dežele in naš naročnik nam piše: „Gotovo Vam bo znano, da demokrati na pošti popisujejo naročnike Vašega lista, jih sporočajo v Beograd, od kjer upajo, da se jim bodo kot javnim nameščencem še bolj metala polena pod noge ko doslej. — Bolan sem in želim se izogniti vsakim izvanrednim šikanam, zato prosim, da me kot naročnika zopet izbri-

kakšna stranka isto načelo, kakor jaz, se ne bom odpovedal svojemu načelu, ako sem sicer prepričan o njegovi pravilnosti, in delal ravno nasprotno. Stranka postane potem sama sebi namen, preskrbovališče posameznim osebam, a ne nositeljica in čuvarica idej. Skratka: iz načelne politike postaja „Geschäfts-politik“ nekaterih oseb. To pa ni namen politike vobče, niti stranke posebej. Lahko ima kakšna stranka tudi napačna načela; ž njo je mogoč sporazum v konkretnih vprašanjih; težko je pa dogovarjanje tam, kjer vlada osebno razpoloženje.

Ako je zopet ostal **Abditus**, da brani ustavo sporazuma, dela dosledno v smislu načel „Demokracije“ in tudi chicaške izjave. Ob rojstvu Jugoslavije je šlo za idejo ali dogmo; ob ustavi gre za načelo ali materijo: načelni socializem nasproti gmotnemu oportunitizmu. Kakor potrebuje slovenski socializem **Cjan karjevega „očiščenja in pomlajenja“**, tako bi bilo zdravilo za vso slovensko politiko sploh **Levstikov** bič, ki „brez bojazni še oznanja: Ti slepec si, a ti slepar!“

Dr. Drag. Lončar.

šete in ustavite določanje lista. V slučaju, da kdo vpraša ali sem bil naročnik ali pa sem morda še, to zanikajte. — Ko pridejo svobodnejši časi tudi za nas uboge nameščence, pa se zopet oglašim. V naprej hvala!“ — Dokument smo shranili, da ga svoječasno — ko pride čas — razstavimo.

Naši cariniki. Iz Budve pišejo „Novi Evropi“: „Danes sem prejel od tvrde Hase v Pragi krasno vezani ilustrovani cenik (Preiskurant) in sem moral plačati zanj 33 K carine. Veste zakaj? — ker se g. cariniku v Ercegovemu ni dalo dokazati, da to ni učna knjiga.“ Če bi pri nas v Sloveniji kdo zapisoval mnogobrojne dogodjaje, bi lahko izdal kmalo prav debelega „Pavliho“.

Nov poklic. Železniški minister Velizar Jankovič je zaradi svoje afere s salonskimi vozovi, moral podati ostavko. Ker pa je pravi „državotvorac“ je bil poslan v Pariz z finančnim ministrom po — solde. Ob tej priliki piše „Nova Evropa“: Med današnjimi intelektualci je razred ljudi, ki dela konkurenco vojnim in povoinim milijonarjem. To so t. zv. „misijonarji“, ljudje, ki se večno nahajajo v neklih misijah, komisijah kot legati, delegati, na anketah in banketih, skratka — oprostite izraz — na sladkih prsih matere države. Nekateri izmed njih so se že tako izvežbali, da ne pridejo nikoli do svojega pravega posla, temveč hodijo iz ene misije v drugo, z enim dijete na druge, tako da imajo komaj časa priti po svojo redovno plačo. Kje je junak, ki bi si nadel težko nalogo, da prešteje vse misije in komisije v Jugoslaviji, na „znotraj“, po mejah in po inozemstvu. Kakšnih vseh ni, počenši od starinsko-nacionalnih do boljševisko-internacionalnih? Lažje bi

bilo preštetih uradnikov po ministrstvih, ki so ostali na svojih mestih... Toda najlepše od vsega tega je: da minister v ostavki gre še, čimprej tembolje, v misijo!

Avanzna. Jugoslovanski poslanik v Bernu (Švica) je ob priliki, ko je ekscesar Karl Habsburg napravil izlet na Ogrsko zagrešil tako nerodno pisano noto na švicarsko vlado, da jo je ista zelo nemilostno odbila. O tem so pisali švicarski in tudi laški listi. Ker je poslanik tozadevne vesti jugoslovanskih listov razglasil za netočne, so nekateri od njih zadevo preiskali in ugotovili blamažo. Ker pa je g. poslanik rojak g. Pašiča, ministra zunanjih zadev, ga je ta pozval v Beograd. Na zagovor — mislite vi? Figa! Imenoval ga je svojim namestnikom v zunanjem ministrstvu!

Napačna razlaga. Članek „Kako cenijo centralisti ljudsko premoženje“ so nekateri vzeli čisto osebno. Mi pa se nočemo bojevati proti osebam. Gospod dr. Triller je bil res predsednik deželne likvidacijske komisije, ki je ugotovila premoženje bivše kranjske dežele. Seveda ni niti on niti kdo drugi osebno zakrivil tiste ocenitve. Tega naš članek seveda ni nameraval dokazovati. Mi smo hoteli le pokazati na kaka napačnih potih so tisti „liberalni mladinci“, ki so na podlagi takih številčk hoteli dokazovati slabo gospodarstvo, predvsem pa kovati iz tega argumente proti avtonomiji slovenskega ljudstva. Zato nam je šlo. Ne glede na vse to, pa bomo o priliki s tistimi številčkami nadaljevali, če bodo nadaljevali tudi — drugi!

Ugotovimo! Soc. dem. poslanec g. I. K. je pretečeni teden napram g. dr. K. hvalil sedanjo jugoslovansko ustavo kot zelo moderno. Pripomnil, je da je naš list finansiran od „klerikalcev“. — **Javno imenujem vsakogar, ki to trdi, lažnjivca.** — **Izdajatelj.**

Vse stranke i pri nas i drugie se nahajajo v krizah. Te krize so tako velike, da danes še ni mogoče pregledati posledic. Fakt je, da moramo iskati novih orientacij i v kulturnem i v gospodarskem pogledu. Razsulo liberalne stranke je šele prvi početek. Kar je bilo pred vojno in doslej mora razpasti. Nova doba bo porodila tudi povsem nove strankarske orientacije. Početki so že tu, le brez obupa naprej. Vre, vre... pravijo Ribničanje. Slecite stare obleke! Ostalo bo samo tisto, kar je v ljudeh res večno... božje in človeško!

Bogato nagrado je prejel od centraldemokratov g. dr. Lenard za svoje v „Slov. Narodu“ objavljene članke v prilog centralizma. Dali so mu mesto diurnista v beogradskem presbiro-u. Od

„Jutra“ je pa dobil breztaksni naslov in značaj „publicista“.

Novo štetje. Odslej ne bomo več šteli enoindvajset, dvaindvajset itd., ampak dvajset eden, dvajset dva itd. Za centraldemokrate bodo pa ljudje šteli „šestnajst i devet“ ali pa „dvajset i pet“; če bo pa se to premalo, pa pedeset!

Cerklje pri Krškem. Cerkljanski občinski odbor je tudi sklenil resolucijo za slovensko avtonomijo. Občinski možje so s tem dokazali, da razumejo splošno zahtevo slovenskega ljudstva, ki hoče biti na svoji zemlji in v svoji hiši sam svoj gospodar. Čast in spoštovanje zavvednim in neustrašenim ljudem, ki se ne boje vladnega pritiska, kar je pri vrlih Cerkljanih izključeno, vsaj je bila njih večina v mladih letih v Ameriki, kjer se je navzela res pravega duha svobode, ki jo danes lepo družijo z ljubeznijo do domače hiše in do svojega rodu.

Polkovnika Vukasoviča, rojenega Slovenca, je trdo prijel list „Beogradski Dnevnik“ zaradi tega, ker je najprej poviševal najemnino neki srbski udovi v njegovi hiši v Beogradu, potem pa hišo prodal nekemu oficirju kraljeve garde, ki je tisto žensko sekiral s tem, da je dal ubiti njenega mačka. Zato poziva „Beogradski Dnevnik“ vsakega, naj polkovniku Vukasoviču — ne poročniku! — strga oficirske epolete z rame — kakor da v Beogradu ne bi bilo nobenega družega polkovnika-hišnega posestnika in kakor da v Beogradu ne bi noben hišni posestnik drl svojih najemnikov na meh! Toda polkovnik Vukasovič-Stibil (Beogradski Dnevnik ga imenuje: Stimler) je rodom Slovenec in ta mora dati hišo zastoj na razpolago, recimo Beograščanom! Naj še dodamo, da je polkovnik Vukasovič navdušen oboževalec Sibov!

Učen pisar. V ministrstvu prosvete je napravil izpit za „prvo šolo“ neki pisar „druge klase“. To je že lepo uradniško dostojanstvo, za katero zahtevajo pri nas najmanj osmo šolo in maturo! List „Politika“, ki je to vest objavila, dodaja, da ima ta „učeni“ pisar letne plače nad 2000 dinarjev, profesor pa, ki ga je izpraševal in ki je študiral svojih 20 let, samo 1800 dinarjev!

P. t. gospode trgovce in posestnike opozarjamo na oglaševanje v našem listu. Citati, ki jih najdemo v drugih listih iz našega lista, dokazujejo, da „Avtonomista“ ljudje prav pridno bero. List je razširjen zlasti po deželi. Posebno opozarjamo na male oglase, za katere je tarif jako nizek. Vsaka beseda velja 1 krono, tudi naslovna. Kdor hoče oglaševati v našem listu, naj samo prešteje število besed v oglasu in pošlje po na-

kaznici (oz. poštni položnici) ravno toliko kron na upravnništvo lista v Ljubljani, Breg št. 12. Naj navedemo en primer za kratek oglas: „Prodam malo posestvo. Cena 50.000. Lovro Držaj, Kamnik.“ Ta oglas ima 8 besed, ki jih napišeš na dopisnico, po nakaznici pa odpošlješ 8 kron na upravnništvo in sicer tako, da prideta dopisnica in nakaznica vsaj do petka v roke upravnništva. — Z oglaševanjem v našem listu najbolj pokažete svojo moštost in slovensko zavest, da se ne bojite centraldemokratskega pritiska in terorizma.

Brezplačni vozni listek za časnikarje.

Pred nekaj dnevi so prinesli skoro vsi zagrebški listi daljše ali krajše članke o brezplačnih letnih vozni listih za časnikarje na državnih železnicah v Juvesh kulturnih državah ugodnost brezgoslaviji. Časnikarji uživajo namreč v vseh kulturnih državah ugodnost brezplačne vožnje na železnicah, na državnih in privatnih, samo bogata Jugoslavija tvori tudi tukaj — častno izjemo.

Da, izjemo, ampak ne za vse! Kakor je razvidno iz pisave zagrebških listov in sicer demokratskih vladnih listov, kakor so „Riječ“ ali pa „Agramer Tagblatt“, uživajo uredništva beograjskih listov že zdavnaj to ugodnost, dočim se uredništva zagrebških, ljubljanskih in sarajevskih itd. listov že celega polleta zastoj pehajo za dovolitev brezplačnih vozni kart vključ brezštevilnim intervencijam gg. poslancev vseh strank pri prometnem ministru.

Zakaj dvojna mera tudi tukaj? Pa menda niso vzrok temu zopet ti nesrečni „klerikalci“ in „avtonomistični prevratni elementi“?

O tej stvari piše tudi zagrebški list „Trgovec“ sledeče: „Pri nas vlada škropulozna varčnost v potrebnih stvarih, dočim se za nepotrebne stvari denar razsipava in troši na debelo. Pod avstro-ogrskim despotizmom je bila naša žurnalistika v povojih in zato se je temu stanu posvetilo le malo ljudi. Zato opažamo danes v naši svobodni državi na vseh stvareh pomanjkanje starih in izkušanih novinarjev.“

Časopisi so glasila javnega mnenja. Iz njih se razvidi svoboda in kultura naroda. Napredne in demokratične vlade uvažujejo tudi najbolj ostro in neugodno kritiko, nazadnjaške in absolutističnega duha polne vlade pa šibajo svobodno kritiko s cenzuro.

Naša vlada ne kaže posebnega smisla za napredek in za važnost žurnalistike. Ne le s cenzuro, ampak tudi z odrekanjem vsake podpore ji hoče peruti pristriči.

Jugoslavija je edina dežela na svetu, kjer časnikarji nimajo brezplačne

vožnje na železnici in na ladjah. To je dovolila le privatna Južna železnica. Ministrstvo za promet se izgovarja na varčevanje. Toda 50.000 dinarjev za potovanje bivšega prometnega ministra Velizarja Jankoviča v Dalmacijo ni bilo preveč. Toliko ne bi veljale vse brezplačne karte za vse žurnaliste celo leto.“

Upamo, da bo strokovna organizacija časnikarjev v doglednem času vendarle našla sredstva in pota, da se odpravi ta škandal in — dvojna mera!

Nova knjiga. V založbi Jugosl. knjigarnice je izšla knjiga „Parni kotel“, ki je namenjena v prvi vrsti kurjačem in posestnikom parnih kotlov, delovodjem in zlasti naraščaju. Knjiga tvori prvi začetek popularne znanstvene knjižnice. Terminologijo je sestavil pisec inž. Gulič jako spretno. S slikami in skicami bogato opremljeno knjigo toplo priporočamo.

Gospodarstvo.

Glasilo dr. Trumbiča „Slobodna Tribuna“ piše: „Službene Novine“ od 24. aprila t. l. so objavile ukaz od 18. marca, glasom katerega so gg. dr. M. Srškič, dr. J. Radonič, J. Demetrovič in dr. Gregor Žerjav postavljeni za štiri leta članom upravnega odbora „Monopolske Uprave“. Ta ukaz je delo finančnega ministra g. dr. Komanudija. Vsi štirje postavljeni so narodni poslanci. Njihovo imenovanje je protivno volilnemu zakonu za konstituantno. Mi smo že davno opozorili, da je več poslancev v inkompatibilnem položaju. So v hipotekarni banki v Zagrebu, v razredni loteriji itd. In ne samo, da konstituenta ni rešila doslej nobenega prejšnjega slučaja inkopatibilnosti, temveč se sedaj javno krši zakon z novimi slučaji. Glavno je, da se najde ključ in se obdrži paritet med radikalci in demokrati, a zakon je tem državitvorcem deveta briga!“

Dinar namesto krone. Kakor iz naših dnevni listi, je namestnik finančnega ministra Komanudija dr. Henrik Krizman podpisal naredbo, da se morajo vsi državni obračuni izvršiti v dinarjih in ne v kronah, kot je bila doslej navada v „prečanskih“ krajih. To je z ene strani prav dobro. Videli bomo namreč diferenco med cenami in dohodki vsaj nekoliko natančnejše.

Ali ste že poslali naročnino?

Listnica.

Spectator Labacensis: Vaš članek je zelo obširen, zato za sedaj nemogoče. Mogoče pride okrajšan v eni prihodnjih številčk. — G. M. B. H.: Inerate za celo stran ali pol strani ne moremo sprejemati zaradi premalo prostora. Pač pa se priporočamo za manjše in male oglase. List je zelo razširjen in čitan.

Izdajatelj: ALBIN PREPELUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. V LJUBLJANI.

MALI OGLASI.

Na Vidov dan bodo brivnice zaprte, na praznik sv. Petra in Pavla pa od 8 ure zjutraj do 12 ure popoldan odprte. Člani zadruga naj sklep načelstva zadruga upoštevajo.

Blago za moške 3 m K 300. Za ženske 5 m K 225. Razpošilja J. Dolinar, Sora. Medvode. 1

Prodam po nizki ceni glasovir, eno stiskalnico za olje, ter stroj za obsevanje ješprena in kaše. Pavel Sedej, Javornik. 1

Vplačana deln. glavnica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Rrekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice
in v tekočem račnu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvovrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Gospodarska zveza, centrala za skupni nakup in prodajo

registrovana zadruga z omejeno zavezo

v Ljubljani, Dunajska cesta št. 29

ima na zalogi špecerijske predmete, kolonijalno blago, vse vrste žita, moka i. t. d. prvovrstno češko in angleško manufakuro, najboljši splitski cement, lahki in težki bencin, vsakovrstne poljedelske stroje in železnino, kakor grablje, kose, lopate, krampe, žage i. t. d. Največja izbira vseh vrst mesnih izdelkov, pristnih kranjskih klobas ter domače masti, najfinejša vina domača in banatska. Lastna zeljarna. Izdelovanje mila in sveč v svoji tovarni. Nakup in prodaja vsakovrstnega lesa. Lastne žage.

Kapital: K 20.000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve ob pog K 6.000.000

Interesna skupnost s Hrvatsko
Eskomptno banko in Srbsko
banko v Zagrebu

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.